

Promlčení a zákon o půdě

Nelze přičítat k tíži oprávněných osob, vedoucích jednání s povinnými osobami, že nárok neuplatnily do tří let od uzavření dohody, kterou byla zjištěna výše jejich nároků povinnou osobu. To se týká případů, kdy povinné osoby nárok uznávaly, a jednaly s oprávněnými osobami dále o formě náhrady, jež v době transformace právnických osob, přesunů majetku zemědělských organizací a množství restitučních nároků, i změn zákona o půdě (včetně plnění některých závazků P. f. ČR), často nebyla od počátku jasná.

Nelze přičítat k tíži oprávněných osob, vedoucích jednání s povinnými osobami, že nárok neuplatnily do tří let od uzavření dohody, kterou byla zjištěna výše jejich nároků povinnou osobu. To se týká případů, kdy povinné osoby nárok uznávaly, a jednaly s oprávněnými osobami dále o formě náhrady, jež v době transformace právnických osob, přesunů majetku zemědělských organizací a množství restitučních nároků, i změn zákona o půdě (včetně plnění některých závazků P. f. ČR), často nebyla od počátku jasná.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 1266/2002, ze dne 22.10.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce M. K., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1/ P. f. Č. r., a 2/ S. s. S. s.p., o zaplacení 1,465.160 Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 13 C 250/99, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13.3.2002, čj. 13 Co 83/2002-50, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13.března 2002, čj. 13 Co 83/2002-50, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 23.října 2001, čj. 13 C 250/99-40, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal náhrady za živý a mrtvý inventář, odňatý v roce 1949 F. R. - jeho dědečkovi; nárok uplatnil u S. s. Č. T., který s ním na základě jeho výzvy uzavřel dne 15.11.1994 dohodu, jíž se zavázal poskytnout mu náhradu živého a mrtvého inventáře v celkové výši 1,465.160 Kč. Původně žalovaný Statek K., s.p., právní nástupce Státního statku Č. T. a právní předchůdce druhého žalovaného, předložil na základě této dohody v roce 1997 P. f. ČR návrh dohody o převzetí dluhu. Ten však návrh nepodepsal a v roce 1998 začali oba žalovaní platnost dohody, uzavřené dne 15.11.1994, zpochybňovat.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 23.10.2001, čj. 13 C 250/99-40, zamítl žalobu, aby žalovaným bylo uloženo zaplatit žalobci částku 1,165.610 Kč s příslušenstvím; vyhověl totiž námitce promlčení, vznesené druhým žalovaným.

Na základě odvolání žalobce, směřujícího proti výroku o zamítnutí žaloby proti druhému žalovanému, Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13.3.2001, čj. 13 Co 83/2002-50, potvrdil rozsudek soudu

prvního stupně, pokud jím byla zamítnuta žaloba proti žalovanému Státnímu statku S., s.p. Odvolací soud vycházel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a uzavřel, že soud prvního stupně po právní stránce správně posoudil zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o půdě“) jako speciální předpis spadající do občanského práva hmotného; proto otázku promlčení a v té souvislosti i uznání dluhu ve vztahu k nárokům podle ustanovení § 20 zákona o půdě je třeba posuzovat podle občanského zákoníku. Podle odvolacího soudu soud prvního stupně dospěl ke správnému závěru, že ani výkladem podle ustanovení § 35 odst. 2 občanského zákoníku nelze dovodit, že dohoda ze dne 15.11.1994 o náhradě živého a mrtvého inventáře a zásob, kterou uzavřel žalobce s právním předchůdcem druhého žalovaného, a v níž je deklarováno, že žalobce má právo na tuto náhradu v žalované výši, je uznáním dluhu ve smyslu ustanovení § 558 občanského zákoníku. Uznání dluhu je jedním ze způsobů zajištění závazku, zatímco úmysl účastníků směřoval k uzavření dohody, a tato vůle není v rozporu s jazykovým projevem učiněného právního úkonu. Rovněž nelze za uznání dluhu považovat návrh dohody o převzetí dluhu právního předchůdce druhého žalovaného prvním žalovaným. Uvedená listina nebyla adresována žalobci jako věřiteli a neobsahuje též příslib zaplatit dluh; naopak úmyslem právního předchůdce druhého žalovaného bylo dosáhnout změny závazku v osobě dlužníka. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žádná z těchto listin není uznáním dluhu, které by z hlediska běhu a délky promlčecí doby upravené v ustanovení § 110 odst. 1 občanského zákoníku mělo za následek běh nové promlčecí doby v důsledku jejího přerušení. Platí tedy obecná tříletá promlčecí doba podle ustanovení § 101 občanského zákoníku, která běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. Počátek běhu promlčecí doby byl soudem prvního stupně správně určen na 16.11.1994, tedy na den následující po dni, kdy žalobce uzavřel s právním předchůdcem druhého žalovaného dohodu o náhradě za živý a mrtvý inventář. Protože žaloba byla podána dne 17.12.1999, až po marném uplynutí tříleté promlčecí doby, a žalování promlčení namítli, není možno promlčené právo přiznat. Ve vztahu k žalovanému P. f. ČR zůstal rozsudek soudu prvního stupně ve smyslu ustanovení § 206 odst. 2 OSŘ odvoláním nedotčen.

Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce včas podaným dovoláním. Přípustnost dovolání dovodil z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ a z opatrnosti i podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) OSŘ, neboť změnou rozhodnutí je v citovaném ustanovení míněna změna obsahová, nikoli změna formálně vyjádřená výrokem odvolacího soudu; nadto z porovnání obsahu důvodů rozsudků soudů obou stupňů je zřejmé, že jejich závěry jsou v určitých směrech odlišné. Dovolatel má zato, že závěry obou soudů, že nedošlo k uznání dluhu podle § 558 občanského zákoníku, jsou nesprávné. Podle názoru žalobce není rozhodné, jak je právní úkon označen, ale rozhodný je pouze obsah tohoto úkonu. Dovolatel vyjádřil přesvědčení, že dohoda z 15.11.1994 má všechny atributy uznání dluhu ve smyslu ustanovení § 110 odst. 1, věta druhá a ve smyslu ustanovení § 558 věta první občanského zákoníku. Po obsahové stránce je toto uznání obsaženo v článku V, kde je vyjádřeno výrazem „právnícká osoba má povinnost poskytnout náhradu...“ v souvislosti s článkem IV a s článkem I, přičemž v článku I je výslovně uveden důvod a výše uznané pohledávky. Se samotným uznáním dluhu byl žalovaný seznámen, což stvrdil svým podpisem dne 3.2.1997. Všechny tyto obsahové náležitosti uznání dluhu mají písemnou formu, jsou dovolatelem a právním předchůdcem druhého žalovaného podepsány a jsou splněny i ostatní podmínky uznání dluhu. Tzv. příslib zaplatit dluh nutnou náležitostí uznání dluhu podle ustanovení §§ 110 a 558 občanského zákoníku není. Podle dovolatele význam výrazu uznání spočívá v učinění určité skutečnosti jisté, nesporné, nelze však z termínu uznání dovozovat, že jeho význam zahrnuje též příslib zaplatit dluh. Navrhl zrušení napadeného rozsudku odvolacího soudu u rozsudku soudu prvního stupně a vrácení věci k dalšímu řízení.

Žalování se k dovolání nevyjádřili.

Dovolání splňuje formální náležitosti stanovené v § 241 a 241a odst. 1 OSŘ; dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností. Přitom dospěl k závěru, že napadeným rozsudkem odvolacího soudu byl potvrzen první rozsudek soudu prvního stupně v této věci, včetně jeho právních závěrů, a že v úvahu proto připadá přípustnost dovolání pouze podle § 237 odst. 1 písm.c) OSŘ, tj. pokud dospěje k závěru, že napadený rozsudek odvolacího soudu má zásadní právní význam. Tak je tomu mj. v případě, že odvolací soud řeší právní otázku rozdílně, než jak ji řeší dovolací soud (§ 237 odst. 3 OSŘ). O takový případ se v dané věci jedná, protože dovolací soud ve své konstantní judikatuře řeší otázku počátku běhu promlčecí lhůty u nároků podle § 20 zákona o půdě odlišně, než jak rozhodl odvolací soud.

Dovolací soud sice považuje závěry odvolacího soudu, týkající se použití ustanovení občanského zákoníku pro institut promlčení za správné, v intencích rozhodování Ústavního soudu však zastává názor, že je třeba přihlédnout ke konkrétním okolnostem případu a vzít v úvahu nejasnosti, které provázely uplatňování nároků podle zákona o půdě, a způsob jejich vypořádávání. Nešlo o obvyklé a ustálené právní vztahy, jaké jsou známy z klasických forem občanského hmotného práva, důraz byl kladen na dohodu účastníků, a vypořádání se často realizovalo nesnadno a v dlouhých časových termínech. Nelze přičítat k tíži oprávněných osob, které vedly jednání s povinnými osobami, že nárok neuplatnily do tří let od uzavření dohody, kterou byla zjištěna výše jejich nároků povinnou osobu. To se týká případů, kdy povinné osoby nárok uznávaly, a jednaly s oprávněnými osobami dále o formě náhrady, jež v době transformace právnických osob, přesunů majetku zemědělských organizací a množství restitučních nároků, i změn zákona o půdě (včetně plnění některých závazků P. f. ČR), často nebyla od počátku jasná. To pak vede i k posunu v právním hodnocení počátku subjektivní promlčecí lhůty u takových nároků. Rovněž může z dohody účastníků (výslovně i mlčky, s ohledem na podmínky pro vznik nároku), vyplynout i pozdější doba plnění, pokud např. nárok oprávněné osoby závisí na rozhodnutí pozemkového úřadu o vydání pozemků, nebo na jiném zajišťování zemědělské výroby.

Např. v rozsudku ze dne 14.5.2002, sp.zn. 28 Cdo 1898/2001, dovolací soud dospěl k závěru, že promlčecí lhůta u nároků podle § 20 zákona o půdě počíná běžet dnem, kdy oprávněná osoba zjistila, že povinná osoba nehodlá její nárok plnit. V rozsudku ze dne 18.1.2001, sp.zn. 26 Cdo 2786/2000, dovolací soud vyslovil, že při posuzování námitky promlčení, uplatněné povinnou osobou, je namíste zkoumat, zda nejde o výkon práv v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč.zák.), pokud oprávněná osoba při jednání s povinnou osobou mohla nabýt dojmu, že povinná osoba bude plnit, resp. povinná osoba reálně jednala tak, že bylo možno z toho usuzovat na příslib plnění.

S ohledem na tento výklad se soud měl zaměřit na obsah jednání účastníků, včetně jednání ústního, jež následovalo v době po uzavření dohody, kterou právní předchůdce druhého žalovaného deklaroval (zřejmě budoucí) nárok žalobce, a učinit potřebná zjištění o tom, jak probíhala jednání o formě vypořádání nároku žalobce poté, co mu byly rozhodnutím pozemkového úřadu vydány zemědělské pozemky, a mohl tak naplnit podmínku zajišťování zemědělské výroby. Teprve pak bude možno učinit právní závěr o tom, kdy žalobce měl nejpozději svůj nárok na náhradu živého a mrtvého inventáře u soudu uplatnit.

Protože těmito právními závěry se oba soudy neřídily, a neučinily proto ani potřebná skutková zjištění a jim odpovídající právní závěry, nebyl shledán potvrzující rozsudek odvolacího soudu správným. Podle § 243b odst. 2 a 3 OSŘ byl proto zrušen napadený rozsudek i rozsudek soudu prvního stupně, pro nějž platí stejné důvody, a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu

řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)
- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)